

Мандаров Дмитрий Назарович
ЧЕМПИОН ТРАКТОРИСТ
“ҮЛЭБЭ АЛБАН ААТ” орден кавалера
төрөөбүтэ 85 сыла

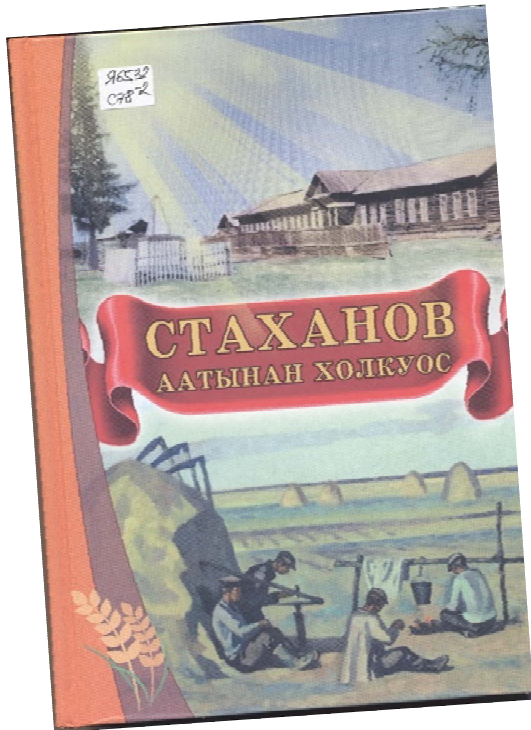

Мандаров Дмитрий Назарович 1939
сыллаахха тохсунньу 19 күнүгэр Таатта
оройуонугар Баайаба - Игидэй
нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

ООНЬООБОТОХ ОҢО СААС

Абалара эрдэ өлөн, соботох ийэбэ хаалан, оркуолаба ситэ үөрэмметэбэ. Астанас тийбэт буолан Митя 10 саанын ааһаат сайынын холкуоска от үлэтигэр, кыһынын улахан дьону кытта көлөнөн от тийиитигэр сылдыбыта. 1963 сылтан ыла ыччат сүөһүгэ, ньирэйи ийэттэн арааран илииттэн аһатыга, подсос ынабын көрүүгэ үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ.

ХОЛКУОС БАСТЫН ҮЛЭНИТЭ

“Стаханов
аатынан
холкуос”
кинигэттэн

“ Наһаарабыс. Бу ааты истээт, эһиги, баҕар, сааһыра барбыт эбэтэр кырдыаҕас киһи туһунан кэпсэнэр буоллаҕа диэххит. Суох, оннук буолбатах. Наһаарабыс - эдэр киһи. Дьон кинини убаастаан итинник ааттыыр. Көрсүө, элэккэй майгылаах, үлэһит уолу биир дойдулаахтара ытыктыахтарын ытыктыылар. П.Алексеев аатынан холкуос Баайаҕатааҕы биригээдэтигэр уонча сыл сүөһүгэ үлэлиир Дмитрий Назарович Мандаров бастын ньирэй көрөөччү быһыытынан биллэр.

Харыйанна ньирэй хаһыс да сылын турар. Наһаарабыс быйыл соботобун 100 ньирэйи көрөр. 100 ньирэй. Эттэххэ эрэ дөбөн. Соботох киһиэхэ элбэх үлэ.”

И.Луковцев. “Коммунист”. Ахсынньы 1 күнэ. 1966 сыл.

“...Дмитрий ньирэйдэрин бири да энчирэппэккэ, тыыннаахтыы иитэн, күһүн холкуоһугар барыларын үчүгэй туруктаах тутгарда. Сууккаба 500-600 гр. эбиллэллэрин ситистэ. Былырыын кэргэнэ Танялыын 160 ньирэйи тыыннаахтыы иитэн, сууккаба 600-700 гр. улааталларын ситиһэн тутгарбыттара.

Наһаарабыс ситиһиилэрэ Улуу Октябрь 50 сылын көрсө үтүө бэлэбинэн буолуохтара.”

**И.Луковцев. “Коммунист”. Ахсынньы 1 күнэ. 1966
сыл.**

Фермаба «Кыһыл муннук». Баайаба, 1960 –нус сыллар

ЭПШИЭТТЭЭХ ҮЛЭБЭ - НАҢААРАБЫС

“Наһаарабыс быйыл кыһын мөлтөх туруктаах борооннору көрөргө бэйэтигэр сорук туруорунна. Күһүн бэйэтин ньирэйдэрин туттаран баран, үһүс суортаах 50 бороону туппута. Кинилэри адарай муостаҕа туруорар. Таб.Мандаров мөлтөх борооннору сүөһү онорор туһугар туох баар сатабылын уурар. Зоотехнигы, ветеринарнай үлэһиттэри кытта куруук сүбэлэхэр, кинилэр ыйыыларың—кэрдиилэрин толорон иһэр.”

И.Луковцев. “Коммунист”.Ахсынньы 1 күнэ. 1966 сыл.

1968-1969 сс. «Кыһыл муннук». Баайаба

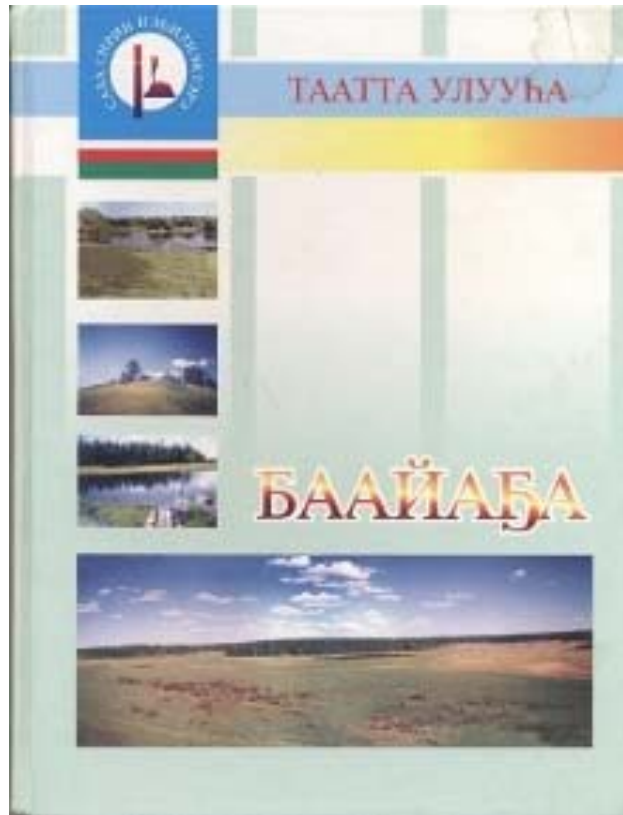
ТЕХНИКА ТЭҮИНИН ТУТАН

Дмитрий Назарович 1970 с. үлэтин уларытарга былааннанан, Уус Тааттаба трактористар курстарын бүтэрэн идэ ылбыта.

1971 сылтан ДТ-75 тыраахтар уруулугар оморбута уонна уһун сыллар устата томороон тымныыга, өнүрүк куйааска сырдыктан харананы холбоон күүстээх үлэбэ сылдыбыта. 1993 с. бочуоттаах сынньаланна тахсыбыта.

КҮҮСТЭЭХ ҮЛЭ ХОЛОБУРУН КӨРДӨРБҮТЭ

“ Дэриэбинэ эрдэһит ыаллара сарсыарда аайы, Дмитрий Назарович тракторын ньиргиэрдээх тыаһын истибитинэн уһукталлара. Кыһынын им сүтүүтэ, сайынын күн киириитэ үлэттэн төннөн иһэр тыаһа-ууһа эрдэ утуйар кырдыабаастар түлүк ууларын “уйгуурдара”. Тон буору тобута, ириэнэх буору илдьи тэпсэр, баарабай тииттэри силистэри-мутуктары тобута тардар, хастыы эмит тонналаах кэбиһиилээх оттору соһор күүстээх-уохтаах ДТ-75 маркалаах тракторы “бу Наһаарабыс” трактора диэн кыра оботуттан кырдыабаһыгар тийэ бары билэллэрэ.”

М.И.Андросова, “Баайаба “ кинигэттэн

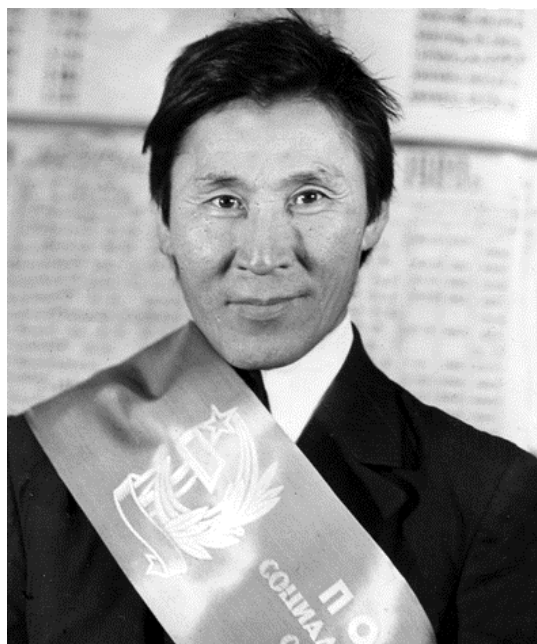
ҮЛЭ ҮӨНҮГЭР

“Хатыныр, дьобус бэйэтэ кабинетын иһигэр чоноччу туттан, тимир тиһиликтээх көлөтүн уруулун эрэллээхтик тутан айаннатан иһэрин көрдөххүнэ, күүстээх-уохтаах олонхо бухатыырыгар холуугун. Хоһуун үлэһит туһунан бэчээккэ үгүстүк суруллара. Оскуола оболоро киэн туттан бу курдук суруйбуттар: “..ыччат наставнига, коммунист Дмитрий Назарович Мандаров - 1978 сыллаахха оройуон чемпион тракториһа. Кини ДТ-75 трактора сарсыарда 5ч. тахсар, киэһэ хойут төннөр...”

Оччолорго араас омуктар биригээдэ тэринэн кэлэн, бөдөн тутуулары туталлара, түүннэри үлэлиллэрэ. Кинилэр Наһаарабыс үлэһитин сөбөн:”...в деревне один Назарович работает, остальные все спят горизантольно”,- диэн эппиттэрэ билиннэ диэри уос номоҕо буолан сылдьар. Ити, бука, Наһаарабыс олус эрдэһитин, дьулуурдаабын, сүрэхтээбин сөбөн, бэлиэтээн эппит тыллара буолуо. Оччолорго да дэриэбинэбэ үлэ-хамнас күөстүү оргуйар буолара.”

М.И.Андросова, “Баайаҕа” кинигэттэн, 2003 с.

ЧЕМПИОН ТРАКТОРИСТ

Д.Н.Мандаров “Пятилетканы – болдьобун иннинэ!” хамсааныны өйөөн, X-с пятилетка былаанын 4 сыл 2 ыйынан, 126,5% толорору ситиспитэ. Бу пятилетка үһүс сылыгар ылыммыт эбэһээтилистибэтин 890 гектарынан аһарбыта, 6267 л. уматыгы кэмчилээбитэ, Алексеевской оройуон сана рекордун ДТ-75 мааркалаах тыраахтарга олохтообутун ким да куоһарбатаба. XI –с пятилетканы 3,5 сылынан толорбута.

Передовиктар оройуоннаабы слеттара, 1980 с.

Үһүс эрээккэ хаҥастан 4-с Д.Н.Мандаров

ҮЛЭ ТҮМҮКТЭРЭ

Оройуон, Петр Алексеев аатынан
совхоз чемпион тракториһа – 1978,
1980, 1981 сс.

Социалистической куоталаһы
кыайылааба - 1980 с.

Х, XI пятилеткалар туйгуннара

Коммунистической үлэ ударнига -
1978, 1979, 1980, 1985, 1989 сс.

“Үлэбэ Албан аат” орден III-с
степеннээх орденын кавалера

УЛАХАН ДЫИЭ КЭРГЭН АБАТА, ЭНЭТЭ

УУС- УРАН САМОДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КЫТТЫЛААБА

“Дмитрий хаста да ыччат
бэстибээлигэр кыттыбыта.
Сельскэй кулуупка кини чуор,
кэрэ куолаһа үгүстүк
иһиллээччи. “Кырдал кыыһа”
эбэтэр олохтоох ааптар
Г.Неустроев мелодиятыгар
“Таптыбын” диэн ырыалары
киһи сүргэтин көтөбөр гына
ыллаан дьиэрэһитээччи.”

И.Луковцев. “Коммунист”. Ахсынньы 1
күнэ. 1966 сыл.

Орденнаах чемпион тракторист Дмитрий Назарович Мандаров төрөөбүтэ 85 сылыгар нэһилиэк музейыгар экспозиция

“Кини чэлчэки үлэни эккирэтиспэккэ, наар күүстээх үлэ үөһүгэр сылдыбыта.”

Мария Ивановна Андросова,
“Таатта” хаһыат общественной корреспондента,
учууталлар учууталлара.

Туһаныллыбыт литература:

Баайаба. Таатта улууһа.-Дьокуускай : Бичик, 2003 .- 552 с.

Стаханов аатынан колхоз.-Дьокуускай : Медиа – холдинг “Якутия”, 2021.-576 с.

Андросовтар учуутал династияларын аатынан Баайаба кыраайы үөрэтэр музейын матырыйааллара

2024 сыл